

KUOPIO

LuonnosMinisteri Jaakko Numminen

J.V. Snellmanin muistolaatan
paljastuksessa Kuopion yläalkeis-
koulun talon sisäpihalla
keskiviikkona 4.1.2006 klo 9

J.V. SNELLMAN VUOSISATANSA EDUSTAJANA

Johan Vilhelm Snellman syntyi vuonna 1906 ja kuoli vuonna 1881. Hän oli yhdeksännentoista vuosisadan mies. Hänen elämänkaarensa kattoi lähes koko vuosisadan, ja hänen voimakas lähivaikutuksensa täytti vuosisadan kaksi viimeistä vuosikymmentä.

Hänen elämänpuitteensa kuvaavat myös Suomen vuosisataa. Hän syntyi Suomen kuullessa Ruotsin valtakuntaan, vieläpä hän näki päivänvalon valtakunnan pääkaupungissa Tukholmassa. Hän varttui autonomisessa Suomessa, Venäjän valtioyhteyteen kuuluvassa Suomen suuriruhtinaanmaassa. Hänen valtiollinen vaikutuksensa huipentui perustuslaillisen kauden Suomessa. Hän eli ja koki Suomen Porvoon valtiopäivien aikaisesta maakunnasta kehittyneeseen suuriruhtinaskuntaan, jolla olivat useimmat valtion tuntomerkit.

Snellmanin vuosisata oli kansallisuusaatteen vuosisata, kansallisen herätyksen ja kansallisvaltioiden kypsymisen vuosisata, jonka kehitys johti seuraavan vuosisadan alussa suurten imperiumien hajoamiseen ja uusiin kansallisiin, lähes aina yhteisen kielen pohjalta syntyviin valtiorakennelmiin.

Snellman itse oli tuon kansallisuusajattelun läpituokema. Ja hän saattoi elämäntyöllään luoda perustan kansallisvaltiolle, asian, josta niin monet vuosisadan etevimmät miehet haaveilivat. Hänelle se onnistui.

1800-luku oli Euroopan vuosisata. Euroopassa luotiin ne ajatusrakennelmat, jotka viimeistään seuraavalla vuosisadalla lähtivät valloittamaan ja muuttamaan koko maailmaa. Euroopassa tehtiin ne suuret keksinnöt, jotka ratkaisevasti jo 1800-luvulla mutta viimeistään seuraavalla vuosisadalla muuttivat ihmisten jokapäiväisen elämän ehtoja. Euroopasta hallittiin maailmaa sekä siirtomaavallan että ajatuksen keinoin.

Snellman oli tämän eurooppalaisuuden edustaja. Hän hallitsi laajasti, ehkä laajemmin kuin kukaan muu hänen aikansa suomalainen eurooppalaisen sivistyksen. Snellman teki monien muiden 1800-luvun miesten tapaan tuon suuren Euroopan kiertomatkan, grand tourin, mutta kannattaa huomata, että hän ei tehnyt matkaansa nuorukaisena, vaan jo viidenneljäntä ikäisenä oppineena. Näin hänellä olivat

edellytykset omaksua vuosisatansa eurooppalainen sivistys.

Ja juuri sivistyksestä Snellman puhui ja kirjoitti. Tässä hän edusti yliopistolaitoksen, kirjallisuuden, sanomalehdistön ja kasvatuksen kehityksen suurta vuosisataa.

Snellman oli tämän 1800-luvun kulttuurin ja tapojen täysverinen edustaja. Hänen perheajattelunsa oli patriarkaalista, hänen käytöstapansa ja jokapäiväisen elämän muodot olivat konservatiivisia, hänen velvollisuudentuntonsa ja vaatimuksensa velvollisuudentunteesta olivat ehdottomat.

Snellman kirjoitti kirjansa ja artikkelinsa ruotsin kielellä; se oli hänen vuosisatansa Suomen sivistyskieli. Hän pystyi vielä kirjoittamaan latinaa; siinäkin hän edusti vuosisatansa oppineistoa. Ja Euroopan kielistä hän hallitsi parhaiten saksan; se oli vuosisadan eurooppalaisen ajattelun kieli.

Filosofina Snellman oli vuosisatansa mies. Hänen omaksumansa hegelianismi oli 1800-luvun johtava ajatusmalli. Hegelianismin pohjalta J.V. Snellman uskoi ihmiskunnan edistykseen, humaniteettiin, kehitykseen yhä korkeampia ja täydellisempiä yhteisöjä kohti.

Ja Snellmanin vuosisata tuntui todistavan ajatuksen oikeaksi. Siitä muodostui rauhan vuosisata, ajanjakso, joka alkoi Napoleonin sodista, mutta jatkui sitten

rauhallisena kehityksenä, mikä teki mahdolliseksi uskomattoman edistyksen mitä moninaisimmilla elämänaloilla. J.V. Snellman saattoi kuvitella, että ainakin tässä oli päästy askel eteenpäin, synteesiä kohti.

Seuraava vuosisata, kahdeskymmenes vuosisata, oli tähän verrattuna hirvittävien katastrofien, kahden maailmansodan ja saatanallisten diktaattorien vuosisata. Jännityksellä ja vavistuksella odotamme, minkälainen on tuleva nyt alkaneesta kahdennestakymmenennestä ensimmäisestä vuosisadassa. Palaako ihmiskunta humaniteetin piiriin, palaammeko hegeliaanien teesejä ajatellen siihen dialektiseen kehitykseen, jossa maailmanhistorian lopullisena päämääränä on vapauden aate.

Hyvät Naiset ja Herrat.

Tämä idyllinen sisäpiha, jossa me vuoden 2006 varhaisena aamuhetkenä olemme, edusti Snellmanin aikana Suomen porvarillista kaupunkikulttuuria, rauhallista miljöötä, sitä turvallista taustaa, sitä kasvatusta ja pyrkimystä sivistykseen, jonka avulla Suomi nousi ja kehittyi valtioksi. Meidän on syytä lausua kiitokset Kuopion kaupungille, että se tämänkin muistolaatan kiinnittämisellä haluaa vaalia suuren valtiomiehen, Suomen perustajan muistoa.